

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Incllyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
proprietary Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput II. Idem (a) Salernit. Episcopo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

teste Tertul. *lib. de monog.* accipiunt Cujacius. & Gothofredus in *novel. 22. cap. 5.* Reuarius *lib. 1. coniect. cap. 2.* Pancirola *lib. 2. var. cap. 52.* Sed eos refellit. D. Nicolaus de Castro in §. 1. *Instit. de emptione, & vendit. num. 68.* ex eo, quia generalia illa verba non debet restringi ad unum, vel aliud sacerdotium; quare ipse existimat, Tribonianum verba illa, *Uti propter sacerdotium*, apposuisse dum respiceret ad dictam Novellam 22. Justin. *cap. 4.* & ut Hermogenianum consonum Justiniano redderet, ea verba adiecisse. Sed his sententiis omissis verius dicendum est, textum illum referendum esse ad sacerdotium Christianorum, & legis gratia; nam cum Hermogenianus florisset temporibus Alexandri Severi, essetque Christianus, ut in ejus vita refert Joannes Bardandus de *Jurisprerius fol. 130.* dixit, propter sacerdotium divortium fieri posse bonam gratiam, id dissolvi matrimonium quoad thorum, & cohabitationem: quod genus divortii jure civili admissum, & male productum etiam ad dissolutionem matrimonii quoad vinculum, *l. 52. §. final. C. de Episcop. & cleric. Novel. 22. cap. 5. 17. cap. 12. 123. cap. 40.* usitatum sequentibus seculis fuisse, conitatur ex veteri formula Marculli *lib. 2. cap. 30.* Ultra consensum conjugis desideratur etiam pro distinctione aetatis, ut si juvenis est, in quo suspicio incontinentiae dari potest, etiam religionem ingrediatur, *cap. Agatho- sa 27. q. 2. qui uxorem 33. q. 5. cap. cum hi, cap. uxoratus. hoc tit. amplius & licentia Episcopi desideratur, cap. si vir 27. q. 1.* non quia alias nulla reddatur professio, sed quia illicita erit, non petita licentia ab Episcopo ut late docet varios casus resolvens Thomas Hurtado de *resid. dicto lib. 3. resol. 1. per tot.* Si autem senex est, id est ejus aetatis, in qua nulla suspicio incontinentiae addit, votum castitatis emittere debet, ut in hoc textu docetur ibi: *Aut perpetua castitatis votum emiserit, cap. cum sic, cap. uxoratus, hoc tit.* Sed si uxor adulterium commiserit propria auctoritate, potest vir religionem ingredi, ut probat Aratio in *decis. moral. tract. 3. quest. 26.*

6. Nec obstat dubitandi ratio supra adducta ex facto Abbatis Theonae, qui post lapsum quinquennii tempus, quo cum sua conjugem in matrimonio vixerat, ad monasterium, reclamante uxore confugit. Nam supponimus in eo peculiarem aliquam divinam inspirationem intervenisse, vel impellentem ipsam ad id faciendum,

vel actum ipsum comprobantem; idque praeter ordinem, & legem, ut haberemus quod miramur, non quod imitemur. Nec fundamenta quae adducit Theonae aliquid faciunt. Non quod de libello repudii expendit; nam potius verum est, Dominum nunquam permisisse uxorem dimittere, & aliam ducere, ut late probavi in *cap. Concilii Uliber.* Minus obstant verba illa, quibus Dominus patrem, matrem, uxorem, aut filios, aut agros relinquentibus centuplum promittit in hoc seculo, & in altero vitam aeternam, quae non ita sunt accipienda, inquit Chrysostomus *epist. 89. q. 4.* hunc locum enarrans, ut per eas nuptiae intelligantur divellenda, aut dirimenda, nisi forte cum utriusque conjugis consensu: & B. Augustinus, *In his, quae Dominus dimittere mandavit, etiam uxor commemorata est, inquit: quid sibi ergo volunt ista praecipere, non enim possunt inter se esse contraria, nisi quia occurrit aliquando necessitatis articulus, ubi aut uxor dimittatur, aut Christus: ut alia omittam, si ipsi uxori maritus displicerit Christianus, eique proposuerit, aut a se divortium, aut a Christo. Hic ille quid eligat, nisi Christum, ut dimittat uxorem laudabiliter propter Christum? Ambobus quoque Christianis Dominus praecipit, ne quisquam uxorem dimittat, excepta causa fornicationis; ubi autem qualibet ex eis persona infidelis est, consilium Apostoli attendatur, ut si fidelis consentit habitare cum viro infideli, vir non dimittat uxorem: similiter uxor fidelis virum, si cum illo habitare consenserit. Quod si infidelis, inquit, discedat, discedat: non esset servitus subjectus frater, aut soror in huiusmodi; id est, si infidelis voluerit esse cum conjugem fideli, hic agnoscat fidelis suam libertatem, ne ita se subiectum deputet servituti, ut ipsum dimittat fidelem, ne conjugem amittat infidelem. Hoc & de filiis, atque parentibus; hoc de fratribus & sororibus intelligitur, propter Christum omnes esse dimittendos cum proponitur ista condicio, ut Christum demittat, si illos secum esse desiderat. Haec eo loco August. In quibus verbis dilucide exponit, quomodo intelligi debent illae scripturae, quibus admonemur, ut parentes, fratres, cognatos, uxores, insuper & animam nostram odio prosequamur. Nec obstat difficultatis augmentum; nam licet caput uxoris sit vir, in conjugio tamen quoad potestatem corporis aequalis est conditio, nec vir corporis sui potestatem habet, sed uxor; ideo sine ejus consensu eam privare jure quæsito non valet.*

CAPUT II.

Idem (a) Salernit. Episcopo.

VERUM post consensum legitimum de praesenti licitum est alteri, altero ita repugnante, eligere monasterium, sicut quidam etiam (b) Sancti de nuptiis vocati fuerunt, dummodo inter eos carnalis commixtio non intervenerit: & alteri remanenti, si commonitus continentiam servare noluerit, licitum esse videtur, ut ad secunda vota possit transire, quia cum non fuissent una caro simul effecti, satis potest unus ad Deum transire, & alter in seculo remanere.

NOTÆ.

1. (a) *S. Alermitano.*] Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 2. & adjicitur, *pars capituli licet*: unde cognoscitur in presenti referri partem textus in cap. licet 3. de sponsa duor. ubi extat integra constitutio, & refertur post Concilium Lateran. p. 56. cap. 1. De Salernitana diocesi egi in cap. 1. de offic. judic.
2. (b) *Licet sancti.*] Veluti sancta Thecla, quam ante matrimonii consummationem S. Paulus à nuptiis revocavit, ut referunt D. Ambrosius lib. 2. de virginibus, Epiphanius hæresi 78. Similiter S. Alexius prima nocte nuptiarum uxorem intactam relinquens peregrè profectus est, perpetuoque castam vitam duxit, ut tradit Simeon Metaphrast. in ejus vita; qui idem refert de sanctis Euphrasia, & Carcilia: & D. Augustinus lib. 8. confess. cap. 6. scribit, duos milites lectâ D. Antonii vitâ, relictiis sponsis vitam monasticam professos fuisse: & D. Gregorius dialog. 3. cap. 14. refert Gregoriam virginem nuptiis jam constitutis ad monasterium Monialium confugisse Quæ & alia exempla referunt Bellarminus tom. 1. lib. 2. de monach. cap. 38. Espenceus lib. 6. de voto contin. cap. 4.

COMMENTARIUM.

3. *Conclusio referatur et probatur.*
EX hoc textu talis communiter deducitur assertio: Matrimonio contracto, sed nondum consummato, potest alter conjugum etiam alio invito religionem ingredi, & remanens in seculo potest ad secundas nuptias transire. Probant eam textus in cap. de sponsatus, cap. scripsit, §. ecce 27. q. 2. cap. ex parte 14. cap. ex publico; hoc tit. cap. commissum, de spons. extravag. antiquæ, de voto, Trident. sess. 24. can. 6. Illustrant ultra congeitos à Garaña & Barbosa in presenti, idem Barbosa lib. 1. de jur. ecclæs. cap. 42. num. 10. Petrus Gregorius lib. 3. parit. tit. 21. cap. 6. Espenceus lib. 6. de voto contin. cap. 4. Bellarminus de monachis lib. 2. cap. 38. per totum. Tondutus resol. canonic. cap. 116. Hurtado de resid. tom. 2. lib. 3. resol. 3.

4. *Impugnatur præsens assertio.*
 Sed pro dubitandi ratione ita in præsentem assertionem insurgo: Matrimonium consummatum per professionem regularem non dissolvitur, ut superiori commentario probavi, quia auctoritate humanâ non possunt separari, quos Deus conjunxit, juxta Evangelium D. Matthæi cap. 19. quod refertur in cap. quos Deus 33. q. 2. cap. 2. de translat. Episc. Sed eadem ratio militat in matrimonio rato non consummato, quod verum sacramentum est novæ legis, cap. debitum, de bigamis, cap. ad abolendam, de hæretic. Trident. sess. 24. de matrim. cap. 1. matrimonium enim ratum non differt à consummato ullâ substantiali differentiâ, quia copula carnalis actus quidam est conjugii, non ejus essentia. Igitur sicut matrimonium consummatum non potest dissolvi quoad vinculum per professionem regularem, ita nec ratum. Augetur primò hæc difficultas ex eo; nam per contractum matrimonii quilibet conjugum acquirit potestatem in alium ad usus conjugii, juxta illud Pauli 1. ad Corinthios cap. 7. *Vir non habet potestatem sui corporis*: quod refertur in cap. 3. hoc tit. cap. non debet, de consanguin. & affin. sed sic est, quod qui non habet potestatem sui corporis, non possunt ad Religionem

converti, cap. manifestum 33. q. 5. ergo matrimonio rato, licet nondum consummato, non licet uni ex conjugibus altero invito ad Religionem transire. Augetur secundo, hæc difficultas, nam votum castitatis æquè solemnizatur per susceptionem sacri Ordinis, ac per professionem regularem, ut probatur in cap. unic. de voto, in 6. sed per susceptionem sacri Ordinis non dissolvitur matrimonium ratum, & non consummatum, extravag. antiquæ, Joannis XXII. de voto: ergo nec per professionem regularem dissolvitur. Tandem fulcitur hæc difficultas, nam regula juris est, quod semel placuit, amplius displicere non posse, cap. quod semel, de regul. jur. lib. 6. l. sicut, C. de obl. & act. quod nemo potest mutare consilium in alterius præjudicium, cap. mutare, de reg. jur. lib. 6. l. nemo potest ff. eod. tit. ergo matrimonio ritè celebrato, non licet uni ex conjugibus altero invito mutare consilium, & religionem profiteri.

Quâ difficultate ita fulcitur non obstante, vera est præsens assertio, pro cujus expositione sciendum est, matrimonium triplici modo posse considerari; aliud enim est matrimonium legitimum, quod legitimo tempore constat consensu, quale esse potest apud infideles, ut probavi in cap. final. de transact. aliud verò est ratum, sed non consummatum; tale est matrimonium fidelium per verba de presenti celebratum copulâ non secutâ; tandem consummatum dicitur post copulam secutam. Referunt hanc distinctionem Gratianus ad cap. final. 28. q. 1. Covar. 2. p. de spons. cap. 1. §. unic. num. 4. Circa matrimonium tantum legitimum, & ratum, illud tantum notandum est, quod vinculum matrimonii rati est longè firmitus, quàm matrimonii legitimi; quia constat duplici vinculo: alio naturali, quod respicit ipsam contractus naturam, & sic obligat conjuges ad individuam vitam, ut docetur in princip. Insti. de patria potest. altero sacramentali, quod surgit ex matrimonio, in quantum est signum rei sacræ, & unionis Christi cum Ecclesia; & hoc respectu strictius obligat. Abbas in presenti, & in cap. ex publico, hoc tit. Cajetanus opusc. 27. q. 25. vers. Quoad primum. Contra verò matrimonium legitimum habet solum vinculum naturale, quia deficit in eo ratio sacramenti, licet latè sacramentum appelletur in dicto cap. final. de transact. cap. gaudemus, de divorc. Et licet prædictum sacramenti vinculum detur tam in matrimonio rato, quàm in consummato, diversimodè tamen in uno, atque alio viget. In priori enim dissolubile est, in secundo verò indissolubile pro tota conjugum vita. Cujus differentia ratio provenit ex eo, nam cum hoc sacramenti vinculum non aliunde confurgat, quàm ex divina institutione, quâ matrimonium fuit institutum, velut signum unionis Christi cum Ecclesia, juxta illud Pauli ad Ephes. 5. *Sacramentum hoc magnum est in Christo, & Ecclesia*: & matrimonium ratum solum significet unionem cum anima fidei per charitatem, cap. debitum, de bigamis; rectè fit, ut sicut unio hæc est dissolubilis per peccatum lethale, ita sacramenti vinculum in tali matrimonio sit omnio dissolubile: secus autem in matrimonio consummato, quod sicut propter corporis commixtionem designat illam mirabilem, & indissolubilem unionem Christi cum Ecclesia, per carnis assumptionem, juxta illud Joannis: *Verbum caro factum est*

est, quod refertur in dict. capite debitum: ita planè vinculum sacramenti in eodem matrimonio manet omnino indissolubile; æquum enim erat ut figura responderet figurato, & docet hoc auctoritas illa Christi Domini, quos Deus conjunxit, &c. quæ verba non sunt intelligenda de matrimonio rato, sed solummodò de consummato: tum quia id facile deducitur ex illis verbis: *Erunt duo in carne una*. Tum quia Summus Pontifex ita locum illum explicavit in cap. ex publico, in finem, hoc tit. cuiusmodi fides est adhibenda, cap. quam vetus 24. quest. 1. et si nimis audenter Sotus in 4. dist. 27. quest. 1. artic. 4. notaverit Pontificem, eo quod prædicta verba Christi Domini tantum de matrimonio consummato accepit.

6. Quibus præmissis asserendum est contra Magdeburgenses, Kemnitium, & Erasimum, qui tenuerunt matrimonium ratum non posse dissolvi per professionem regularem, quos refellit Bellarminus tom. 1. controver. lib. 2. de monach. cap. 38. *dist. per rot.* matrimonium ratum dissolvi etiam quoad vinculum per ingressum religionis, non ex ea ratione, quam aliqui adduxerunt, videlicet, matrimonium tantum consummatum absolute dici matrimonium, ex cap. non est dubium, cum sequent. 27. q. 2. & ita illud solum esse indissolubile lege divina; nam licet matrimonium ratum non dicatur perfectum perfectione accidentali, quæ consistit in ejus usu ad ipsius finem, hoc est ad prolem suscipiendam, dict. cap. non est dubium, qui textus ita est intelligendus; tamen est perfectum perfectione essentiali, l. nuptias, ff. de reg. jur. cap. cum locum, cap. cum apud, hoc tit. Proinde est indissolubile lege divina, ut docent Theologi in 4. dist. 26. Nec obstat textus in cap. cum Societas 27. quest. 2. ubi docet Leo Papa, societatem nuptiarum ita à principio esse institutam, ut propter commixtionem sexuum non habeant in se conjunctionis Christi, & Ecclesiæ sacramentum. Nam omnia sententiæ Concij, qui expungit negationem, quem sequitur Covar. de sponsal. 2. cap. 7. §. 4. Gutierrez lib. 1. canonic. cap. 17. num. 23. dicendum est cum Germanio lib. 2. animad. cap. 3. illa verba esse referenda ad significationem unionis hypostatice Christi cum Ecclesiâ, ut sensus sit, quod sine commixtione sexuum matrimonium non habet in se representationem unionis Christi cum Ecclesiâ; non tamen exinde deducitur, verum sacramentum non esse, ut Innocentius III. docuit in dicto cap. debitum, de bigamis. Quod jus ita dissolvendi matrimonium non solum ab ecclesiastica institutione provenire, verum & divina auctoritate, quâ privilegium hoc consensum est statui religioso, constat ex dict. cap. ex parte, hoc tit. extravag. Antiquæ, de voto: unde plures divinâ revelatione hoc jure usos fuisse, ex variis historiis referunt Espenceus lib. 6. de voto contin. cap. 1. Bellarminus lib. 2. de monachis, cap. 38. De sancta Thecla Epiphanius heres. 80. de S. Alexio Metaphraistes in ejus vita: de Gregoria Virgine D. Gregorius libro 3. dial. capite 14. Requiritur tamen, ut matrimonium ratum dissolvatur per ingressum religionis, quod alter ex conjugibus proficatur religionem approbatam, ut probat Basilus libro 9. de matrim. cap. 6. per totum, qui cap. sequenti agit de religiosis Ordinum Militarium, & distinguit inter Equites Melitenenses Ordinis S. Joannis Hierosolym. &

alios diversorum Ordinum; ita ut per professionem emissam ab Equitibus Hierosolym. matrimonium dissolvatur, secus verò per professionem emissam in aliis Ordinibus Militaribus, quia in eis professionem emittentes, non absolutam, sed conjugalem castitatem promittunt, quæ rectè stare potest cum matrimonio. Dissolvitur etiam matrimonium ratum per vota, quæ emittunt Tertiarie S. Francisci collegialiter viventes; secus verò si in propriis domibus degant, ut probant Sanchez de matrim. libro 2. disput. 8. Basilus cod. tract. libro 9. cap. 6. non autem dissolvitur matrimonium ratum per vota simplicia castitatis, etiam quæ emittuntur à Patribus Societatis Jesu post biennium novitatus. Sanchez lib. 2. de matrim. disput. 8. Suarez tom. 4. de relig. lib. 4. cap. 2. Ratio est, quia hæc vota simplicia in Societate emissâ constituunt quidem statum religiosum, & personas ita voventes inhabiles reddunt ad sic contrahendum, ut probabimus in tit. qui clerici vel vov. non autem inducunt professionem solennem, neque ab aliquo Pontificio decreto habent potestatem derimendi matrimonium ratum, ut contingit in ordine sacro, qui non dirimit vinculum contracti matrimonii, sed contrahendi. Circa tempus verò, intra quod conjuges facultatem habent ingrediendi religionem invitatis conjugibus, extat expressa decisio textus in cap. ex publico, hoc tit. ubi asseritur intra duorum mensium spatium licere conjugi ad religionem transire; quod bimestre computari debet à die contracti matrimonii, non à die solennis benedictionis nuptialis; & currit de momento ad momentum. Basilus dict. libro 9. de matrim. cap. 9. Nec si alter ex conjugibus ingrediatur religionem, non potest in seculo manens statim ad aliud matrimonium transire; sed expectare debet annum probationis à Tridentino præscriptum sess. 25. de regul. cap. 25. ut professio emittatur: & quia ex decreto ipsius Concilii nemo potest ante decimum sextum annum professionem facere, si conjux in anno pubertatis Religionem ingrediatur, debet alter expectare tempus illud, ut professio fieri possit. Henriquez libro 12. summa, cap. 5. num. 11. & si pendente biennio, etiam per vim matrimonium fuerit consummatum, jam non potest dissolvi per ingressum religionis. Sanchez lib. 2. de matrim. disput. 22. Et quia de matrimonio rato dissolvendo agimus, non omitam, etiam illud dissolvi posse per summum Pontificem. Ratio est, quia Summus Pontifex habet potestatem ad ea omnia, quæ necessaria sunt ad conveniens regimen Ecclesiæ: sed dissolutio matrimonii rati sæpe expediens est: ergo competit ea facultas Pontifici. Probant rationibus, & exemplis Sanchez lib. 2. de matrim. disput. 14. Lessius lib. 2. de justit. cap. 40. dub. 19. Diana part. 8. tract. 1. resol. 62. Egidius Coninch 3. part. dist. 26. dub. 3. Rebellus lib. 1. de justit. 2. part. quest. 15. sect. 3. Suarez de relig. tract. 7. lib. 6. cap. 17. num. 21. Vazquez 1. 2. quest. 165. cap. 7.

Unde jam apparet ratio præsentis assertionis, quæ ex eo provenit, quia in matrimonio duo desiderantur, videlicet conjunctio animorum, quæ charitas significatur, & quæ consistit inter Deum, & animam justam; & conjunctio corporum, quæ significat unionem Christi cum Ecclesiâ per assumptionem humanitatis, dict. cap. debitum, de bigamis. Unde cum animorum conjun-

ctio spiritualis fit, commixtio autem corporum conjunctio corporalis, juxta textum in cap. omne 27. q. 2. sequitur, ut sicut conjunctio corporalis, id est commixtio, quæ fit per copulam matrimonialem, morte corporali tantum dirimitur c. licet 32. q. 7. docent Theologi in 4. dist. 27. artic. 5. Victoria in summa, tit. de matrim. q. 304. Covar. 2. part. de sponsal. cap. 7. §. 4. num. 8. ita etiam conjunctio animorum dissolvitur morte spirituali, per professionem regularem, quæ censetur mors spiritualis, cap. placuit 1. 16. q. 1. docet D. Thomas in 4. dist. 27. q. 1. in respons. ad 1. q. 1. & in respons. ad 3. Accedit, quia omnis obligatio potest commutari in bonum evidenter melius, si non sequatur tertii præjudicium confiderabile, cap. pervenit 3. de jur. jur. cap. scriptum, de voto. Constat autem, statum religiosum evidenter meliorem esse matrimonio. Insuper non sequitur tertii præjudicium, cum persona conjugis illa maneat, & cum facultate contrahendi aliud matrimonium: igitur licebit utique conjugi, vel alteri ex eis, alio etiam invito, ad religionem transire: nec tunc dissolvitur vinculum matrimonii, tam humana, quam divina auctoritate, ut docetur in cap. scriptis 27. q. 2. cap. ex parte 14. hoc tit. & defendunt Covar. 2. part. de sponsal. cap. 7. §. 4. num. 6. Gutierrez libro 1. canonic. capite 17. num. 26. Matienzo in rubric. tit. 1. libro 5. recopil. gloss. num. 69.

8. Nec obstat dubitandi ratio supra expensa, quam adeo difficile agnoverunt Sotus in 4. distinct. Traditur dubitan- 8. Joann. Major ibi distinct. 27. Espenceus lib. 6. dirario. de contin. cap. 4. ut docerunt, non posse congruam assignari, cur professione religionis dissolvatur matrimonium ratum, non verò consummatum. Vera ratio differentie provenit ex eo, quia in matrimonio consummato datur obligatio perpetuo cohabitandi, & etiam intervenit reciproca traditio, per quam uterque conjux tradit alteri possessionem sui corporis ad usum conjugii, ut ait Apostolus 1. ad Corinth. cap. 7. relatus in cap. quidam, hoc tit. Unde cum corpus viri jam non sit in ejus potestate, quoad matrimonii finem, & e contra; & non possit Deo offerri in religionem per votum corpus, quod non est proprium offerentis, quia non est grata Deo oblatio rei alienæ, cap. non est putanda 1. q. 1. cap. ex transmissa, de decimis, Sotus lib. 9. de justit. q. 3. artic. 3. sequitur, matrimonio consummato non posse conjugem alio invito ad Religionem transire. In matrimonio verò rato licet adsit quaedam virtualis promissio, per quam conjuges acquirunt quoddam jus ad petendam possessionem alterius corporis ad finem matrimonii, nondum tamen habet ipsam possessionem, & ideo quilibet ex eis potest se Deo per statum religionis tradere, quia dominium sui corporis habet, argumento textus in l. qui tibi, de his, qui a non dominis. Quæ ratio expressè deducitur ex præfenti textu, ibi: *Cum nondum sint effecti una caro*; id est, non sit adhuc translata vera, & realis possessio: docent Theologi cum D. Thoma in 4. dist. 38. q. 1. artic. 3. Fortunius Garcia in cap. 1. num. 8. de pactis. Et probatur hæc differentie ratio exemplo venditionis; nam sicut venditio, in qua nulla traditio intercessit, solvitur per secundam, in qua traditio sequuta fuit, l. quotiens, C. de rei vindic. ita etiam matrimonium ratum, in quo non est sequuta tradi-

tio, dirimitur per traditionem factam Deo in religionem. Nec obstat textus in cap. final. de sponsal. duor. ubi docetur, quod contrahens de facto in matrimonium cum secunda, superflite prima conjugæ, cum qua non fuerat matrimonium consummatum, licet cum secunda sequatur copula, non ideo solvitur primum matrimonium. Nam respondetur, secundam illam traditionem fuisse illicitam, & injustam; quia facta talis fuerat ab eo, qui non poterat alteri mulieri ad finem matrimonii se tradere, cap. gaudemus, de divortis. Nec obstat augmentum ipsius difficultatis deductum ab exemplo ejus, qui suscepit sacros ordines matrimonio adhuc rato; quo casu certum est, matrimonium non dissolvi, sicut per ingressum Religionis; quia hoc privilegium, ut videlicet dirimatur matrimonium, non est concessum æqualiter suscipienti sacros ordines, ac profitenti vitam religiosam: forsitan ex eo, quia religiosi per solennem professionem seculo mortali censentur, cap. placuit, in fine, 26. q. 1. nullumque habent velle, aut nolle, cum iuxta superioris arbitrium ita vivere debeant, ac si propria voluntate carerent, cap. quorundam, cap. religiosus, de elect. in 6. Insuper semetipsum velut holocaustum offerentes, in totum divino obsequio mancipantur, hujus seculi actibus, & exterioribus bonis renunciantes, cap. cum ad monasterium, de stat. monach. At verò clerici, quantumcunque in factis Ordinibus sunt constituti, remanent adhuc libere, habentque velle, & nolle, & suorum bonorum dominium retinent, mundoque mortui non sunt; unde cum, ut supra dixi, per mortem spiritualem dissolvatur vinculum matrimonii rati, quod tantum spirituale est; & hæc mors spiritualis non contingat suscipientibus sacros ordines; ideo per susceptionem facti ordinis non dirimitur matrimonium ratum, sicut per professionem religionis, ut docerunt Glossa 2. in fine in d. c. unic. de voto, in 6. Durandus in 4. dist. 27. q. 2. col. 3. Sotus eadem dist. 27. artic. 4. Quod etiam procedit in promotione ad Episcopatum, licet perfectior sit status Episcopi, quam monachi, cap. nisi cum pridem, de renunc. Nec tunc obstat textus in cap. per tuos, de voto: cuius solutionem tradit Garanna in present. num. 9. Nec obstat ultimum augmentum deductum ex dict. regul. quod semel; nam textus ille procedit quoties quis temere vult recedere, & mutare consilium sine causa, & in alterius præjudicium: at verò conjux, qui relicto alio conjugæ religionem proficitur, ex justa causa, zelo videlicet sanctioris vite id facit, & sine alterius præjudicio; siquidem potest conjux aliud matrimonium intrare.

Sed supra traditis opponi videtur Alexander III. relatus post Concil. Arelat. p. 8. cas. 17. in illis verbis: *Sanè quamquam muliere non desponsata, à viro non cognitâ liceat ad religionem transire, aliam præterquam vir ducere in uxorem non potest.* Ex quibus verbis expressè deducitur, matrimonium ratum non dissolvi; siquidem non licet remanenti in seculo aliud matrimonium intrare. Verum respondendum est, ea verba accipienda esse juxta principium ipsius textus. Agebat enim ibi Alexander de viro, qui contracto matrimonio rato secundas nuptias contraxit, nullâ professione emissâ in religione ab alio conjugæ; quo casu rectè ait Alexander, quod licet matrimonio ad-

hic rati manente, liceat conjugibus ad Religionem transire; non tamen licet illis secundas nuptias contrahere, quia matrimonii vinculum adest interim dum alter ex conjugibus religionem non proficitur; & licet favore religionis permittatur conjugi invito alio ad vitam religiosam transire, non tamen illi licet aliud matrimonium inire.

10. *Intelligitur in cap. commissum, de spons. ubi cum proponeretur Alexandro III. quod quidem fide data, & juramento firmata promissit, se quandam mulierem in uxorem ducturum, posteaque statuit religionem ingredi; docet Pontifex, quod ille debet fidem matrimonii adimplere, & postea si voluerit, ingredi. Ex quo textu constat, votum solenne religionis non irritate sponsalia de futuro contracta: ergo multo minus dirimet matrimo-*

nium ratum. Pro cuius textus expositione Innocent. Felinus, & Panormit. ibi docent, textum illum procedere cum iuramentum præstitum est in gratiam alterius; quo casu commutatio non admittitur etiam in melius, nisi parte, cui iuramentum est, satisfacta. Sylvester *in summa verbo, Matrimonium 7. quest. 5.* Covar. *de spons. 1. p. cap. 5. in princ. num. 11.* quos sequitur Garanna *in cap. 1. hoc tit. num. 7.* docent verbum illud, *tutus*, esse accipiendum de consilio, non verò de præcepto. Sed eos refellit Balboa, *in c. 3. de iurejur. 69.* & cum eodem Covar. & aliis rectè docet, in ea specie sponsalium votum, non professionem emisisse, & tantum deliberasse de ingressu religionis; unde cum obligatio sponsalium adimpleri possit, & postea professio emitti, rectè ait Pontifex, *tutus* esse promissionem iuramento firmatam adimplere, & postea Religionem ingredi.

CAPUT III.

Idem (a) *Pisan. Archiepisc.*

Quidam intravit monasterium invitâ uxore: eadem ipsum (b) repetente, coactus est ad eam redire: eâ mortua quæris, an ipse cogatur ad monasterium redire, an aliam possit ducere uxorem? Quæstione tuâ taliter respondemus, quod votum non tenuit; unde ratione voti non tenetur ad monasterium redire. Uterius verò non potest uxorem accipere; promissit enim, se non exigere, quod in potestate ejus erat; & ideo tenuit votum. Non reddere non erat in ejus potestate; sed in potestate mulieris. Unde (c) Apostolus: Vir non habet potestatem sui corporis, sed mulier.

NOTÆ.

1. (a) *Pisano.* Ita etiam legitur in prima collectione, *sub hoc tit. cap. 3.* & post Concil. Lateran. *part. 5. cap. 2.* supplendaque est inscriptio, *Villano*, qui successit Balduino anno 145. & floruit usque ad annum 1156. ut refert Ughel. *tom. 3. Ital. sacra. fol. 560.* de Metropoli Pisana nonnulla adduxi *in cap. 8. de tempor. ordin.*
- (b) *Repetente.* Quâ actione repeti possit, exposui *in cap. 1. de ordin. cognit.*
- (c) *Apostolus.* 1. ad Corinth. *cap. 7.*

COMMENTARIUM.

1. **S**uprà *in cap. 1. hoc tit.* latè probavi, non posse conjugem matrimonio consummato, sine alterius conjugis consensu religionem ingredi; & professionem aliter emissam, nullam esse, posseque conjugem in seculo remanentem alium repetere. Unde in præsentis textu quaeritur, an votum illud religionis, quod inuicem fuit professione nullo factâ, effectum habeat, ut defunctâ uxore, quæ eum repetiit, teneatur ad religionem redire, ac castitatem servare, ita ut si secundum contrahat matrimonium, lethaliter peccet? Pro cuius dubii solutione, & præsentis textus expositione sequentes casus sunt distinguendi. Primus est, cum maritus, qui votum emisit, vel religionem professus est, invitâ uxore id fecit, quo casu mulier eum repetere potest, nec eâ defunctâ ad religionem redire tenetur, sed votum castitatis, quod in ipso ingressu emittitur, servare debet; & ita non potest aliud matrimonium contrahere, immo nec à prima uxore

re debitum perere; quia votum valuit; quatenus voventi præjudicare poterat, *c. placuit 12. hoc tit.* Et ita tenetur maritus castitatem servare, non autem paupertatem, & obedientiam, etiam soluto matrimonio, quia cum matrimonio constante talis obligatio nasci non possit, nec mortua uxore convalescere valuit: quæ est vera ratio hujus textus, ut post Panormitanum, & Butrium hic docuerunt Basilii *de matrim. lib. 10. cap. final. num. 6.* Garanna *in cap. 1. hoc tit. num. 11.* Secundus casus contingit cum maritus religionem professus est, non invitâ, sed ignorante uxore; quo casu idem dicendum est, ac in antecedenti, videlicet, professionem adeo nullam esse, ut nec defunctâ uxore teneatur vir ad religionem redire; quia tantum simplex castitatis votum emisisse creditur. Garanna *dict. num. 11.* Basilii *lib. 9. de matrim. cap. 11. num. 4.* Et hic casus deciditur *in dict. cap. placuit, hoc tit.* Et ita exaudienda sunt illa verba ipsius textus; *Redire verò ad seculum in ejus potestate non erat, sed in potestate mariti.* Quorum verborum sensus est, quod propter maritum, qui ignarus fuerat professionis, mulier frustra religionem proficitur, quia cum una caro vir, & uxor fiat, non potest pars una ad Dominum converti, aliâ in seculo remanente. Nec professionis nullitas pendet à revocatione conjugis, quia ipso jure nullius momenti est, ut docuerunt *in dict. cap. placuit*, Panormitanus, & Butrius, & alii congesti à Thoma Sanchez *lib. 7. de matrim. disputat. 34. num. 14.* Nec contrarium probatur in illis verbis ipsius textus, *Et ideo quantum ad ipsam tenuit votum.* Non enim ibi docetur, votum solenne religionis valuisse. Quod contrarium docetur *in vers. Super quo*; sed tantum